

การสำรวจสมรรถวิสัยของครูคหกรรมศาสตร์ระดับประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

A Survey of Professional Education Competencies of Primary Home Economics Teachers in Northeastern Region.

เรืองอุไร ศรีนิลทา และ เพ็ญโฉม ชุมพล¹

Ruang-Urai Sriniltha and Penchom Chumpol

ABSTRACT

This research is essentially a compilation of general data and the perception of the professional competencies of teacher in the homemaking subjects and handicraft subjects at the elementary education level in the northeastern region of Thailand.

1. Most of the teachers studied were female in the 30-40 years age group, and were holders of bachelors degree in academic disciplines other than home economics. They had to teach both the compulsory and elective subjects in homemaking and handicraft for several class levels. Only 16 percents of teachers were able to teach the laboratory section.

2. For almost all competency item surveyed, the teachers' perceived competencies were at moderate level. For a few items, the perceived competencies were low in contrast items in which to their in high expected level of competency.

3. In most cases, there was a positive relationship between the age of the teachers and their perception concerning their professional competencies.

บทคัดย่อ

การสำรวจความคิดเห็นของครูคหกรรมศาสตร์
ที่สอนวิชางานบ้านและงานประดิษฐ์ระดับประถม-
ศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับแบบสอบ
ถามที่สมบูรณ์จำนวน 142 ฉบับ มาทำการวิเคราะห์
พบว่า

1. ครูส่วนใหญ่เป็นหญิง อายุ 30-40 ปี มีการ

ศึกษาสูงถึงระดับปริญญาตรี แต่ไม่ใช่สาขาคหกรรม-
ศาสตร์ ครูคนหนึ่ง ๆ ต้องสอนทั้งงานบ้านและงาน
ประดิษฐ์ ทั้งที่เป็นวิชาบังคับ และวิชาเลือก และต้อง
สอนคนละหลาย ๆ ชั้นเรียนด้วย มีครูเพียงร้อยละ 16
เท่านั้นที่มีความสามารถในการสอนภาคปฏิบัติ

2. ครูส่วนใหญ่คิดว่า สมรรถวิสัยเกือบทุกข้อ
คนมืออยู่จริงในระดับปานกลาง และสมรรถวิสัยบางข้อ
คนมือจริงในระดับต่ำ ทั้ง ๆ ที่ควรจะมีในระดับสูง

¹ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. อายุของครูมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นดังกล่าวเป็นส่วนใหญ่

บทนำ

หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ฉบับปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระวิชา วิธีการเรียนการสอน เอกสารประกอบหลักสูตร ตลอดจนวิธีการประเมินผลไปจากเดิมมาก นอกจากนี้ยังได้บูรณาการเนื้อหาวิชาที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเข้าไว้เป็นกลุ่มวิชา และได้จัดวิธีการเรียนการสอนที่เน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ซึ่งยังผลให้ต้องทำการเปลี่ยนแปลงวิธีการวัดผลให้สอดคล้องกันไปด้วย

หลักสูตรที่เปลี่ยนแปลงไปดังกล่าวข้างต้น หากไม่ได้รับการสานต่อโดยผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนแล้ว ย่อมจะประสบผลสำเร็จไปไม่ได้ ผู้วิจัยจึงได้มุ่งประเด็นการวิจัยไปที่สมรรถวิสัยของครู เพราะเชื่อว่าถ้าครูประเมินออกมาว่าตนมี สมรรถวิสัยระดับที่มีอยู่จริงเท่ากับหรือมากกว่าสมรรถวิสัยที่ควรมีแล้ว ครูย่อมเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันให้หลักสูตรประสบผลสำเร็จได้ตามเป้าหมายของหลักสูตรในที่สุด หากครูประเมินออกมาว่าตนมีได้มีสมรรถวิสัยในระดับที่พึงประสงค์ ผู้บริหารอาจจะใช้ผลงานวิจัยนี้ประกอบการตัดสินใจพิจารณาหาวิธีพัฒนาครูประจำการที่รับผิดชอบการสอนกลุ่มงานให้สามารถทำการสอนตามคุณภาพที่หลักสูตรต้องการได้

วัตถุประสงค์

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 7 ประการดังนี้

1. เพื่อรวบรวมข้อมูลและข้อสนเทศทั่วไปของครูคหกรรมศาสตร์ในเรื่อง เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์อาชีพครู ประสบการณ์การรับการอบรมและการสอนงานบ้านและงานประดิษฐ์ ชั้นเรียนและวิชาที่ครูคหกรรมสอน และความสามารถในการ

เรียงลำดับความสำคัญของการสอนภาคปฏิบัติได้

2. เพื่อทราบการประเมินตนเองของครูคหกรรมศาสตร์ที่มีต่อสมรรถวิสัยพื้นฐานทั่วไป ทั้งระดับที่ควรมีและระดับที่มีอยู่จริงในฐานะที่เป็นครูสอนวิชาในกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ

3. เพื่อทราบการประเมินตนเองของครูคหกรรมศาสตร์ที่มีต่อสมรรถวิสัยเฉพาะสำหรับครูที่สอนงานบ้าน 4 งานทั้งระดับที่ควรมีและระดับที่มีอยู่จริง ได้แก่

- 3.1 งานทำความสะอาดและจัดบ้าน
- 3.2 งานเลี้ยงเด็ก
- 3.3 งานอาหารและโภชนาการ
- 3.4 งานเสื้อผ้า

4. เพื่อทราบการประเมินตนเองของครูคหกรรมศาสตร์ที่มีต่อสมรรถวิสัยเฉพาะ สำหรับครูที่สอนงานประดิษฐ์ทั้งระดับที่ควรมีและระดับที่มีอยู่จริง

5. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับสมรรถวิสัยระดับที่ควรมีและระดับที่มีอยู่จริงของครูคหกรรมศาสตร์ในฐานะที่เป็นครูสอนวิชาการงาน

6. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับสมรรถวิสัยเฉพาะสำหรับครูที่สอนงานบ้านระดับที่ควรมีและที่มีอยู่จริง

7. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับสมรรถวิสัยเฉพาะสำหรับครูที่สอนงานประดิษฐ์ระดับที่ควรมีกับระดับที่มีอยู่จริง

นิยามศัพท์

สมรรถวิสัย หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ หรือความเชี่ยวชาญที่ครูคหกรรมศาสตร์พึงมี และแสดงออกได้ไม่ว่าครูนั้นจะสอนวิชางานบ้านหรืองานประดิษฐ์ก็ตาม

สมรรถวิสัยครูสอนงานบ้าน และงานประดิษฐ์ หมายถึง ความรู้ความสามารถที่ครูคหกรรมศาสตร์พึงมี และแสดงออกได้เมื่อต้องสอนงานบ้านและงานประดิษฐ์ ซึ่งเป็นงานในกลุ่มการงาน สมรรถวิสัย

เหล่านี้มี 4 ด้านได้แก่ ความรอบรู้และการแสวงหาความรู้ ความสามารถในการสอนงานบ้านและงานประดิษฐ์ ความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์และความสามารถในการทำงานบ้านและงานประดิษฐ์

ครูคหกรรมศาสตร์ หมายถึง ครูระดับประถมศึกษา ศึกษาศาสตร์วันออกเฉียงเหนือ ที่ปัจจุบันทำการสอนวิชางานบ้านและงานประดิษฐ์ซึ่งเป็นงานในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

วิชาการงาน หมายถึง งานหนึ่งในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ งานบ้านประกอบด้วยงานต่าง ๆ 4 งาน ได้แก่ งานทำความสะอาดและจัดบ้าน งานเลี้ยงเด็ก งานอาหารและโภชนาการและงานเสื้อผ้า งานวิจัยนี้ได้แยกวิเคราะห์เป็นงาน ๆ ไป

งานประดิษฐ์ หมายถึง งานหนึ่งในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นงานที่มีชื่อในหลักสูตรว่างานประดิษฐ์และงานช่าง งานประดิษฐ์ประกอบด้วย การประดิษฐ์ของเล่น ของใช้ ของตกแต่ง และของประดับ ซึ่งรวมถึงงานที่ทำจากเศษวัสดุ งานจักสาน งานใบตอง งานแกะสลัก และการจัดดอกไม้ งานวิจัยนี้ได้วิเคราะห์รวมเป็นงานเดียว

การตรวจเอกสาร

สมรรถวิสัยในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525) แยกคำว่า “สมรรถ” และให้ความหมายไว้ว่า “สามารถ” และคำว่า “วิสัย” ซึ่งได้ให้ความหมายว่า “ขอบ เขต แดน หรือลักษณะที่เป็นอยู่” ดังนั้นสมรรถวิสัยน่าจะหมายถึง “ขีดความสามารถ” ภาษาอังกฤษใช้คำว่า competencies ซึ่ง บุญเรียง และคณะ (2527) ให้ความหมายไว้ว่า “เพียงพอสำหรับงาน” อย่างไรก็ตาม มีผู้ใช้คำว่า “ความรู้ ความสามารถ” “ความเชี่ยวชาญ” “ความชำนาญ” กันมากพอสมควร สำหรับงานวิจัยนี้จะใช้คำว่าเหล่านี้ตามความเหมาะสมเพื่อไม่ให้เกิดการเบื่อหน่าย

สมรรถวิสัยของครูถูกจำแนกออกเป็น 5 ด้าน โดย Hall and Jones (1976) คือ สมรรถวิสัยด้าน

1) สติปัญญา 2) อารมณ์และจิตใจ 3) การปฏิบัติ 4) ผลการสอน และ 5) การศึกษาและค้นคว้า ซึ่งถ้าแหล่งฝึกอาชีพครูสามารถฝึกครูให้มีความพร้อมทั้ง 5 ประการนี้แล้วก็เชื่อได้ว่า หลักสูตรประถมศึกษาฉบับปี พ.ศ. 2521 จะได้รับความสำเร็จอย่างงดงาม

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาโดย บุญเรียง และคณะ (2527) พบว่านักการฝึกหัดครู หรือครูมัธยมศึกษา มีความเห็นค่อนข้างจะสอดคล้องกันว่า สมรรถวิสัยทุกข้อใน 6 ด้านคือด้าน 1) พื้นฐานอาชีพ 2) จิตวิทยาการศึกษา 3) หลักสูตรและวิธีสอน 4) สื่อการเรียนการสอน 5) การประเมินผล และ 6) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพและฝึกงานนั้น ครูมัธยมศึกษาควรมีในระดับมากหรือมากที่สุดและเห็นว่าสมรรถวิสัยที่มีอยู่จริงนั้นส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับน้อยหรือปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับที่ เสาวพร และคณะ (2528) พบว่าครูคหกรรมศาสตร์ที่สอนในระดับมัธยมศึกษา มีความคิดเห็นว่าสมรรถวิสัยที่ตนมีอยู่ในระดับต่ำกว่าที่ควรจะเป็น นอกจากนั้น เรืองอุไร และคณะ (2520) ยังพบว่าความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานของครูคหกรรมศาสตร์ ที่จบจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์อยู่ในเกณฑ์ดีเท่ากัน แต่ขึ้นกับระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ระดับตำแหน่ง และสายงานที่ได้รับผิดชอบในลักษณะเดียวกันกับครูเกษตร

อุปกรณ์และวิธีการ

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ครูประจำการที่สอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพเฉพาะงานบ้านทั้ง 4 สาขา ได้แก่ 1) งานทำความสะอาดและจัดบ้าน 2) งานเลี้ยงเด็ก 3) งานอาหารและโภชนาการ และ 4) งานเสื้อผ้า และงานประดิษฐ์ ซึ่งได้แก่ งานประดิษฐ์ของเล่น ของใช้ และงานดอกไม้ใบตอง ที่ทำการสอนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 17 จังหวัด

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โรงเรียนละ 1 คน รวม 142 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างนั้น ผู้วิจัยได้ใช้วิธีสุ่มตามความประสงค์คือได้ทำการสุ่มโรงเรียนระดับประถมศึกษาทุกขนาด ทั้ง 17 จังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจังหวัดละ 19 โรงเรียน รวมได้โรงเรียนจำนวน 323 โรงเรียน

เครื่องมือ

เครื่องมือในการทำวิจัยคือแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ ตอนที่ 1 เป็นการถามข้อมูลและข้อสนเทศทั่วไปเกี่ยวกับครูทหกรรมศาสตร์ในเรื่อง เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์วิชาชีพครู ประสบการณ์ ชั้นเรียน และวิชาที่สอน และความสามารถในการเรียงลำดับความสำคัญของการสอนภาคปฏิบัติ

ตอนที่ 2 เป็นการถามให้ครูประเมินตนเองในฐานะที่เป็นผู้สอนวิชาในกลุ่มการทำงานเกี่ยวกับสมรรถวิสัยพื้นฐานทั่วไประดับที่ควรจะมีกับที่มีอยู่จริง สมรรถวิสัยพื้นฐานทั่วไปนี้มี 3 ด้านคือ 1) การเตรียมตัวก่อนสอน ประกอบไปด้วยสมรรถวิสัยย่อย 16 สมรรถวิสัย 2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือการใช้เทคนิค และวิธีการสอนประกอบด้วย สมรรถวิสัยย่อย 21 สมรรถวิสัย และ 3) ลักษณะส่วนตนของครูการทำงาน ประกอบด้วย สมรรถวิสัยย่อย 10 สมรรถวิสัย

ตอนที่ 3 เป็นการถามให้ครูประเมินตนเองในฐานะที่เป็นครูสอนงานบ้านเกี่ยวกับสมรรถวิสัยเฉพาะสำหรับครูงานบ้านระดับที่ควรจะมีกับระดับที่มีอยู่จริง สมรรถวิสัยครูที่สอนงานบ้านนี้มี 4 งานด้วยกันได้แก่ 1) สมรรถวิสัยการสอนงานทำความสะอาดและจัดบ้าน 2) สมรรถวิสัยการสอนงานเลี้ยงเด็ก 3) สมรรถวิสัยการสอนงานอาหารและโภชนาการ และ 4) สมรรถวิสัยการสอนงานเสื้อผ้า และยังได้รวมถึงการประเมินของครูที่สอนงานประดิษฐ์เกี่ยวกับสมรรถวิสัยเฉพาะสำหรับครูที่สอนงานประดิษฐ์ระดับที่ควรจะมีกับระดับที่มีอยู่จริงอีกด้วย สมรรถวิสัยเฉพาะสำหรับครูแต่ละงานดังกล่าวมี 4 ด้านด้วยกันคือ 1) ความรอบรู้และ

การแสวงหาความรู้ 2) ความสามารถในการสอน 3) ความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์และ 4) ความสามารถในการปฏิบัติงานที่สอน ซึ่งสมรรถวิสัยในแต่ละด้าน ประกอบด้วยสมรรถวิสัยย่อยจำนวนด้านละ 3 ถึง 15 สมรรถวิสัย ตามความเหมาะสม

การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปให้ผู้สอนวิชา อาจารย์ใหญ่ หรือครูใหญ่ของโรงเรียน โรงเรียนละ 1 ฉบับเพื่อมอบให้ครูที่สอนวิชางานบ้านและ/หรืองานประดิษฐ์ 1 คน เป็นผู้ตอบ ได้รับแบบสอบถามคืนมารวมฉบับที่สมบูรณ์เพื่อทำการวิเคราะห์จำนวนทั้งสิ้น 142 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการอธิบายข้อมูลของตัวอย่างทั้งหมด สำหรับการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการประเมินตนเองของครูที่มีต่อระดับของสมรรถวิสัยที่ควรจะมีกับที่มีอยู่จริงเป็นข้อ ๆ ทีละคู่ ๆ นั้นได้ใช้ค่าสถิติ t และในการหาความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการประเมินตนเองของครูที่มีต่อระดับของสมรรถวิสัยที่ควรจะมีและที่มีอยู่จริงได้ใช้ค่า χ^2

ผลการวิเคราะห์

ข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดได้นำมาวิเคราะห์ปรากฏผลตามวัตถุประสงค์ 7 ข้อดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูลและข้อสนเทศทั่วไป

ครูทหกรรมศาสตร์ระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่นั้นเป็นเพศหญิง อายุ 30 ปีขึ้นไป จบอนุปริญญาและปริญญาตรี ทั้งวิชาเอกและโทไม่ใช้ทหกรรมศาสตร์สอนมานานกว่า 5 ปี จนปัจจุบันไม่เคยได้รับการอบรมการสอนงานบ้าน และงานประดิษฐ์เลย และรับผิดชอบสอนงานบ้าน งานประดิษฐ์มานานไม่เกิน 5 ปี ครูคน

หนึ่ง ๆ ทำหน้าที่สอนทั้งงานบ้านและงานประดิษฐ์ ทั้งที่เป็นบังคับและงานเลือกเกือบทุกชั้นเรียน มีครูเพียงร้อยละ 15.49 เท่านั้นที่เรียงลำดับความสำคัญของการสอนภาคปฏิบัติได้ถูกต้อง

จะเห็นได้ว่าครูคหกรรมศาสตร์อายุค่อนข้างมาก ขาดความรู้ทางด้านคหกรรมศาสตร์ เพื่อจะนำมาใช้สอน ดังนั้นครูคหกรรมศาสตร์จึงต้องสอนไปตามความรู้และประสบการณ์เดิมของตน ซึ่งอาจจะมีทั้งถูกต้องและไม่ถูกต้องรวม ๆ กัน นอกจากนั้นงานวิจัยในส่วนนี้ยังชี้บ่งว่า มีครูเพียงร้อยละ 15.49 เท่านั้นที่รู้ถึงขั้นตอนการสอนภาคปฏิบัติ แสดงว่าครูส่วนใหญ่ยังสอนการปฏิบัติไม่ถูกต้อง ซึ่งการสอนเด็กระดับประถมนี้ต้องการความชำนาญ ความถูกต้องในการปฏิบัติเป็นอย่างมาก

2. การประเมินตนเองของครูคหกรรมศาสตร์ที่มีต่อสมรรถวิสัยพื้นฐานทั่วไป ทั้งระดับที่ควรมีและระดับที่มีอยู่จริง ในฐานะที่เป็นครูสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

ครูคหกรรมศาสตร์ที่สอนวิชาในกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ ประเมินว่าตนควรมีสมรรถวิสัยในระดับมาก แต่มีอยู่จริงในระดับปานกลาง ในเรื่องต่าง ๆ 2 ลำดับแรกดังนี้

ก. การเตรียมตัวก่อนสอน ได้แก่ 1) หาความรู้เพิ่มจากการอ่าน การฟัง และ 2) ผลิตสื่อที่เหมาะสมขึ้นใช้ประกอบการสอนเอง

ข. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ 1) ใช้ศูนย์การเรียนรู้ และ 2) แสดงละคร

ค. ลักษณะเฉพาะตัวในขณะสอน ได้แก่ 1) ติดตามการนำความรู้ของนักเรียนไปใช้จริงในชีวิตประจำวันที่บ้าน และ 2) สอนเพิ่มเติมให้นักเรียนที่ให้ความพร้อม

จะเห็นว่าครูคหกรรมศาสตร์ในฐานะที่เป็นครูสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพประเมินตนเองว่ามีสมรรถวิสัยหรือความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานเพื่อใช้สอนกลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพน้อยเกินไป ทั้งด้านการเตรียมตัวก่อนสอน การจัดกิจกรรม

การเรียนการสอน และด้านคุณลักษณะเฉพาะตัวในขณะสอน ซึ่งน่าจะทำให้ผลการสอนไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเท่าที่ควร ควรจะได้รับดำเนินการหาทางช่วยเหลือเพิ่มพูนสมรรถวิสัยที่บกพร่องจนถึงระดับที่ควรจะมีต่อไป

3. การประเมินตนเองของครูคหกรรมศาสตร์ที่มีต่อสมรรถวิสัย ทั้งระดับที่ควรมีและระดับที่มีอยู่จริง โดยเฉพาะสำหรับครูที่สอนงานบ้านทั้ง 4 งาน

3.1 ครูคหกรรมศาสตร์ที่สอนงานทำความสะอาดและจัดบ้าน ประเมินว่าตนควรมีสมรรถวิสัยในระดับมาก และมีอยู่จริงในระดับปานกลาง ในเรื่องต่าง ๆ 2 ลำดับแรกดังนี้

ก. ความรอบรู้และการแสวงหาความรู้ ได้แก่ 1) ศึกษาหาความรู้ถึงวิธีการทำความสะอาดบ้าน และ 2) ศึกษาหาความรู้ในการทำความสะอาดและการเก็บรักษาเครื่องมือเครื่องใช้

ข. ความสามารถในการสอนงานทำความสะอาดบ้าน ได้แก่ 1) ใช้สื่อของจริงประกอบการสอน 2) เตรียมการสอนทุกครั้ง

ค. ความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้แก่ 1) สร้างสื่อการสอนโดยยึดหลักประหยัดเวลา แรงงาน และเงิน และ 2) คิดกิจกรรมใหม่ ๆ ให้เหมาะสมกับบทเรียนเดิม

ง. ความสามารถในการทำงาน ได้แก่ 1) ปิดกวดเช็คดูบ้านเองด้วยท่าทางที่ถูกต้อง และ 2) เลือกเครื่องมือเครื่องใช้ที่เหมาะสมกับงาน

3.2 ครูคหกรรมศาสตร์ที่สอนงานเลี้ยงเด็ก ประเมินตนเองว่าควรมีสมรรถวิสัยในระดับมาก และมีอยู่จริงในระดับปานกลาง ในเรื่องต่าง ๆ 2 ลำดับแรกดังนี้

ก. ความรอบรู้และการแสวงหาความรู้ ได้แก่ 1) ขอมรับว่าเด็กทุกคนมีความ

แตกต่างกัน และ 2) รับฟังความคิดเห็น และความต้องการของเด็กอยู่เสมอ

ข. ความสามารถในการสอน ได้แก่ 1) สอนด้วยความรักและเอ็นดูเด็ก และ 2) สอดด้วยความระวังอันตรายอาจเกิดขึ้นกับเด็ก

ค. ความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้แก่ 1) แก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นกับเด็ก และ 2) สร้างอุปกรณ์การสอนง่าย ๆ และราคาประหยัด

ง. ความสามารถในการทำงาน ได้แก่ 1) ดูแลป้องกันเด็กให้ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ และโรคภัยต่าง ๆ และ 2) ประกอบอาหารให้มีคุณค่าอาหารครบตามหลักโภชนาการสำหรับเด็กวัยต่าง ๆ

3.3 ครูคหกรรมศาสตร์ที่สอนงานอาหารและโภชนาการ ประเมินว่าตนควรมีสมรรถวิสัยในระดับมากและมีอยู่จริงในระดับปานกลางในเรื่องต่าง ๆ 2 ลำดับแรกดังนี้

ก. ความรอบรู้และการแสวงหาความรู้ ได้แก่ 1) สำรวจราคาอาหารและเครื่องใช้ในครัวอย่างสม่ำเสมอ และ 2) ศึกษาเปรียบเทียบและรวบรวมตำรับอาหารต่าง ๆ เสมอ

ในเรื่องนี้ครูที่สอนงานอาหารและโภชนาการยังประเมินว่าตนควรมีสมรรถวิสัยในระดับมาก แต่ตนมีอยู่จริงในระดับน้อยคือ สมรรถวิสัยในการ “นำวิทยากรที่ชำนาญภายนอกมาช่วยสอนแทน”

ข. ความสามารถในการสอนงานอาหาร ได้แก่ 1) สอนโดยคำนึงถึงวัตถุดิบในท้องถิ่น และ 2) สอนโดยเน้นการปฏิบัติจริงอย่างถูกหลักและขั้นตอน

ค. ความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ได้แก่ 1) คิดรายการอาหารแปลก ๆ และ 2) คิดตำรับอาหารใหม่ ๆ

ง. ความสามารถในการทำงาน ได้แก่ 1) ถนอมอาหารไว้ใช้นอกฤดูกาล และ 2) คิดรายการอาหารสำหรับสมาชิกในครอบครัว

ในเรื่องนี้ครูที่สอนอาหารและโภชนาการยังประเมินว่าตนควรมีสมรรถวิสัยในระดับมากแต่ตนมีอยู่จริงในระดับน้อย คือ ความสามารถในการ “ทำอาหารเสริมและอาหารทดแทนแก่คนวัยต่าง ๆ”

3.4 ครูคหกรรมศาสตร์ที่สอนงานเสิร์ฟประเมินว่าตนควรมีสมรรถวิสัยในระดับมาก แต่ตนมีอยู่จริงในระดับปานกลางในเรื่องต่าง ๆ 2 ลำดับแรกดังนี้

ก. ความรอบรู้และการแสวงหาความรู้ ได้แก่ 1) ศึกษาหาความรู้และความคิดเห็นที่ทันสมัย และ 2) นำหลักศิลป์ไปใช้ในการออกแบบ

ในเรื่องนี้ครูคหกรรมศาสตร์ที่สอนงานเสิร์ฟยังประเมินอีกว่าตนควรมีสมรรถวิสัยในระดับปานกลางแต่มีอยู่จริงในระดับน้อย ได้แก่ 1) ติดตามแฟชั่นล่าสุดสม่ำเสมอ และ 2) รวบรวมบทความและแบบเสื้อและอุปกรณ์ตกแต่งเสิร์ฟ

ข. ความสามารถในการสอนงานเสิร์ฟ ได้แก่ 1) เตรียมการสอนล่วงหน้าทุกครั้ง และ 2) ใช้สื่อของจริงประกอบการสอน

ในเรื่องนี้ครูคหกรรมศาสตร์ ที่สอนเสิร์ฟยังประเมินอีกว่าตนควรมีสมรรถวิสัยในระดับมาก แต่มีอยู่จริงในระดับน้อย 2 สมรรถวิสัยคือ 1) ให้คำแนะนำปรึกษาในด้านการตัดเย็บแก่นักเรียนและบุคคลอื่น และ 2) สอน

การตัดเย็บโดยเน้นเรื่องหลักการและวิธีการตามขั้นตอน

ในเรื่องนี้อีกเช่นกันที่ครูคหกรรมศาสตร์ที่สอนเสื้อผ้าประเมินว่าตนควรมีสมรรถวิสัยในระดับมากแต่มีอยู่จริงในระดับน้อยเพียงสมรรถวิสัยเดียวได้แก่ สมรรถวิสัยในการ “ติดตามการปฏิบัติงานของนักเรียนที่บ้าน”

- ก. ความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีสมรรถวิสัยเดียวคือ “วิจารณ์ข้อดีและข้อบกพร่องของแบบเสื้อผ้าที่พบ”

ในเรื่องนี้ครูคหกรรมศาสตร์ที่สอนงานเสื้อผ้าประเมินว่าตนเองควรมีสมรรถวิสัยในระดับมาก แต่มีอยู่จริงในระดับปานกลางก่อนไปทางน้อยอยู่ 2 ลำดับแรกคือ 1) ออกแบบเสื้อผ้าให้ผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม และ 2) ใช้วัสดุอื่น ๆ มาตกแต่งเสื้อผ้าให้สวยงาม

- ง. ความสามารถในการทำงาน ได้แก่ 1) ใช้อุปกรณ์การเย็บได้ถูกต้องตามลักษณะงาน และ 2) ซ่อมแซมเสื้อผ้าที่ชำรุดของตนเองและครอบครัว

ผลการศึกษาในส่วนนี้บอกให้ทราบว่าครูคหกรรมศาสตร์ที่สอนงานเสื้อผ้าได้ประเมินตนเองว่า มีสมรรถวิสัยพื้นฐานในฐานะที่เป็นครูสอนวิชาการงาน และสมรรถวิสัยทั่วไปในการสอนทั้งงานบ้านและงานประดิษฐ์อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าระดับที่ควรมี ซึ่งเป็นการเน้นให้เห็นว่าสอดคล้องกับวุฒิการศึกษาของครูที่มีไม่ตรงกับงานที่รับผิดชอบในตอนแรก และยังไม่สายเกินไปที่จะทำการพัฒนาครูให้มีสมรรถวิสัยตรงกับสมรรถวิสัยที่ครูต้องการจะพัฒนาเป็นข้อ ๆ ไป

4. การประเมินตนเองของครูคหกรรมศาสตร์ที่มีต่อสมรรถวิสัย ทั้งระดับที่ควรมีและระดับที่มีอยู่จริง โดยเฉพาะสำหรับครูที่สอนงานประดิษฐ์

ครูคหกรรมศาสตร์ที่สอนงานประดิษฐ์ประเมินว่าตนเองควรมีสมรรถวิสัยในระดับมากแต่คนมีอยู่จริงในระดับปานกลาง ในเรื่องต่าง ๆ ลำดับแรกดังนี้

ก. ความรอบรู้และการแสวงหาความรู้ ได้แก่

- 1) ใช้ความรู้และความคิดเห็นที่ทันสมัย และ 2) ใช้ความรู้ทั่วไปในหลักของศิลปะเป็นพื้นฐานการสอน

ในเรื่องนี้ครูคหกรรมศาสตร์ที่สอนงานประดิษฐ์ยังประเมินว่าตนควรมีสมรรถวิสัยในระดับมาก แต่มีอยู่จริงในระดับน้อยอยู่ 2 สมรรถวิสัยคือ 1) ติดตามวิวัฒนาการทางสังคม และ 2) รวบรวมบทความและภาพทางด้านศิลปะ

ข. ความสามารถในการสอนงานประดิษฐ์ ได้แก่

- 1) สะสมภาพและเศษวัสดุที่มีประโยชน์ต่อการสอน และ 2) เตรียมสอน และตรวจงานนักเรียนอย่างมีความสุข

ค. ความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้แก่ 1) คัดแปลงสิ่งของให้เป็นประโยชน์ได้หลายอย่าง และ 2) ออกแบบสิ่งประดิษฐ์

ง. ความสามารถในการทำงาน ได้แก่ 1) ฝึกทำงานฝีมือให้ก้าวหน้าอยู่เสมอด้วยความขยันหมั่นเพียรและ 2) ทำงานฝีมือได้คล่องหลายอย่าง

ผลงานวิจัยที่ครูประเมินตนเองเกี่ยวกับสมรรถวิสัยเฉพาะครูที่สอนงานประดิษฐ์นั้น ครูประเมินว่าตนมีสมรรถวิสัยอยู่ในระดับที่น้อยกว่าระดับที่ควรมีในทุก ๆ เรื่อง ดังนั้นยืนยันได้ว่าครูงานประดิษฐ์ต้องการความช่วยเหลือเป็นอย่างมากที่จะพัฒนาสมรรถวิสัยของเขาต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งบางสมรรถวิสัยที่ครูมีอยู่ในระดับน้อย แต่ควรมีในระดับมากนั้นยังต้องให้ความช่วยเหลืออย่างรีบด่วนด้วย

5. ความสัมพันธ์ระหว่างอายุครูกับสมรรถวิสัยระดับที่ควรมีและระดับที่มีอยู่จริงของครูคหกรรมศาสตร์ที่สอนวิชาการงาน

อายุของครูคหกรรมศาสตร์ที่สอนวิชาการงาน มีความสัมพันธ์กับการประเมินสมรรถวิสัยตนเอง 3 เรื่อง 2 ลำดับแรกดังนี้

ก. การเตรียมตัวก่อนสอน อายุครู มีความสัมพันธ์กับการประเมินตนเองต่อระดับของสมรรถวิสัยที่ควรมีและมีอยู่จริงทุกสมรรถวิสัย เช่น 1) หากความรู้เพิ่มเติมจากการอ่านและฟัง และ 2) ฝึกกิจกรรมหลายรูปแบบเพื่อใช้สอน

ข. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือการใช้เทคนิคและวิธีการสอน อายุครูมีความสัมพันธ์กับการประเมินตนเองต่อระดับของสมรรถวิสัยที่ควรมีและมีอยู่จริงเกือบทุกสมรรถวิสัย เช่น 1) การเล่นเกม และ 2) การอภิปรายร่วมกับนักเรียนพร้อมกันทั้งชั้น

มีบางสมรรถวิสัยที่อายุครูที่สอนวิชาการงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับการประเมินตนเองต่อระดับของสมรรถวิสัยที่ควรมีและมีอยู่จริง คือครูที่สอนวิชาการงานที่อายุต่ำกว่า 30 ปี และอายุสูงกว่า 40 ปี ส่วนใหญ่ประเมินตนเองว่าตนเองมีสมรรถวิสัยด้าน “การใช้บทเรียนสำเร็จรูป” ในระดับปานกลาง แต่ครูที่สอนวิชาการงานที่อายุระหว่าง 30-40 ปี ประเมินตนเองว่าควรมีในระดับมาก

ค. ลักษณะเฉพาะตัวของครูที่สอนวิชาการงาน อายุครูที่สอนวิชาการงานมีความสัมพันธ์ต่อระดับของสมรรถวิสัยที่ควรมีและมีอยู่จริงเกือบทุกสมรรถวิสัย คือไม่ว่าครูจะอยู่ในกลุ่มอายุเท่าใดก็ประเมินตนเองเกี่ยวกับระดับของสมรรถวิสัยที่ควรมีมาก และมีอยู่จริงในระดับปานกลาง สมรรถวิสัยเหล่านี้ได้แก่ (1) ค้นหาความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (2) วางแผนการทำงานให้ประหยัดเวลา แรงงาน และเศรษฐกิจ (เงิน)

นอกจากนั้นยังพบว่า อายุครูที่สอนวิชาการงาน แต่ละช่วงไม่มีความสัมพันธ์กับการประเมินตนเองของครูที่มีต่อระดับของสมรรถวิสัยที่ควรมี และมีอยู่จริง คือครูที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าตนควรมีความสามารถ “สอนเพิ่มเติมให้นักเรียน

ที่ด้อยความพร้อม” ในระดับมาก แต่ครูที่อายุ 40 ปีขึ้นไป ประเมินตนเองว่าควรมี ในระดับมากและระดับปานกลาง ทั้ง 2 ระดับพอ ๆ กัน

จะเห็นว่า ครูที่มีอายุต่างกันประเมินตนเองสอดคล้องกันในเรื่องสมรรถวิสัยระดับที่ตนควรมีและที่มีอยู่จริง เช่นนี้ยืนยันได้ว่าอายุครูไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการสอนกลุ่มวิชาการงาน ดังนั้นก็เชื่อได้ว่า ครูที่บรรจุอยู่แล้วในปัจจุบันที่มีความแตกต่างระหว่างอายุมากนั้นไม่มีปัญหาให้ต้องหนักใจและควรจะได้รับการพัฒนาสมรรถวิสัยไปพร้อม ๆ กันได้ด้วย

6. ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับสมรรถวิสัยระดับที่ควรมีกับระดับที่มีอยู่จริง โดยเฉพาะสำหรับครูที่สอนงานบ้าน

ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับสมรรถวิสัยในการสอนงานบ้านมีอยู่ 4 งานด้วยกันดังนี้

ก. งานทำความสะอาดบ้านและจัดบ้าน ครูคหกรรมศาสตร์ที่สอนงานบ้านส่วนใหญ่ไม่ว่าจะมีอายุเท่าไรก็ประเมินตนเองว่ามีสมรรถวิสัยที่ควรมีในระดับมากและมีอยู่จริงในระดับปานกลางเกือบทุกสมรรถวิสัย ยกเว้นสมรรถวิสัยที่ว่า “จับเครื่องมือเครื่องใช้ได้ถูกต้อง” ครูที่สอนงานบ้านมีอายุต่ำกว่า 40 ปี ประเมินตนเองว่ามีสมรรถวิสัยอยู่จริงในระดับมาก ในขณะที่ครูที่สอนงานบ้านอายุ 40 ปีขึ้นไป ประเมินตนเองว่ามีสมรรถวิสัยอยู่จริงในระดับน้อย

ข. งานเลี้ยงเด็ก ครูคหกรรมศาสตร์ที่สอนงานเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่ไม่ว่าจะมีอายุเท่าใดก็ประเมินตนเองว่า ควรมีสมรรถวิสัยในระดับมากแต่มีอยู่จริงในระดับปานกลาง ทุกสมรรถวิสัยเหมือน ๆ กัน เช่น 1) ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการเล่นกับเด็ก และ 2) สร้างเกมที่พัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมของเด็กวัยต่าง ๆ

ค. งานอาหารและโภชนาการ อายุครูคหกรรมศาสตร์ที่สอนงานอาหารและโภชนาการมีความสัมพันธ์กับสมรรถวิสัยเกือบทุกข้อ เช่น 1) ทดลองใช้และศึกษาอุปกรณ์เครื่องครัวสมัยใหม่อยู่เสมอ 2) สอนโดยเน้นการชั่งตวงเครื่องปรุงตามลำดับ ยกเว้นบาง

สมรรถวิสัยที่อายุครูไม่สัมพันธ์กับสมรรถวิสัยด้วย คือครูคหกรรมศาสตร์ที่สอนวิชาอาหารและโภชนาการ อายุต่ำกว่า 40 ปี ประเมินตนเองว่ามีสมรรถวิสัยอยู่จริงในระดับน้อย แต่ครูที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป ประเมินว่าตนมีสมรรถวิสัยอยู่จริงในระดับปานกลาง สมรรถวิสัยเหล่านั้นได้แก่ 1) รับการฝึกอบรมการทำอาหารแบบใหม่ ๆ โดยวิทยากรที่ชำนาญ และ 2) ทดลองทำอาหารด้วยวิธีของตนเอง

ง. งานเสื่อผ้า อายุครูที่สอนเสื่อผ้ามีความสัมพันธ์กับสมรรถวิสัยทั้งระดับที่ควรมีและระดับที่มีอยู่จริงทุกสมรรถวิสัย เช่น 1) ออกแบบโดยการนำหลักศิลป์ไปใช้ และ 2) สอนการตัดเย็บโดยเน้นเรื่องหลักการและวิธีการตามขั้นตอน

การที่ความสัมพันธ์ระหว่างอายุครูกับการประเมินสมรรถวิสัยระดับที่ควรมีและระดับที่มีอยู่จริงมีความสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ เป็นการสะดวกในการจัดการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนสมรรถวิสัยเป็นอย่างมาก เพราะไม่ต้องแยกกลุ่มอบรม และไม่ต้องแยกสมรรถวิสัยมาอบรมเป็นชุด ๆ ด้วย ทำให้ประหยัดงบประมาณในการจัดการอบรมเป็นอย่างมาก

7. ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับสมรรถวิสัยระดับที่ควรมีกับระดับที่มีอยู่จริง โดยเฉพาะสำหรับครูงานประดิษฐ์

ความสัมพันธ์ในเรื่องนี้อายุครูที่สอนงานประดิษฐ์มีความสัมพันธ์กับสมรรถวิสัยทั้งระดับที่ควรมี และระดับที่มีอยู่จริงเกือบทุกสมรรถวิสัย เช่น 1) ได้รับความรู้ทั่วไปในหลักศิลป์เป็นพื้นฐานในการสอน และ 2) ชอบคิดสิ่งประดิษฐ์แปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่เหมาะกับเด็กไว้สอน

มีบางสมรรถวิสัยที่ไม่มีครูคหกรรมศาสตร์อายุต่ำกว่า 40 ปี ประเมินตนเองว่าควรมีสมรรถวิสัยในระดับน้อย แต่มีครูคหกรรมศาสตร์ที่สอนงานประดิษฐ์อายุ 40 ปีขึ้นไปประเมินในเรื่องต่าง ๆ เช่น 1) ชอบเขียนชมงานแสดงทางศิลป์ และ 2) ปลอ่ยโอกาสให้นักเรียนออกแบบสิ่งประดิษฐ์เอง

สำหรับครูงานประดิษฐ์ก็เช่นกันที่อายุของครูที่สอนงานประดิษฐ์มีความสอดคล้องกับการประเมินสมรรถวิสัยระดับที่ควรมีและระดับที่มีอยู่จริง มีสมรรถวิสัยเพียงไม่กี่ข้อที่ไม่มีความสัมพันธ์กับอายุ ดังนั้นจึงทำให้ผู้จัดการอบรมงานประดิษฐ์จัดทำได้โดยไม่ต้องแยกทั้งสมรรถวิสัยและอายุเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายเป็นอย่างมากด้วยเช่นกัน

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การวิจัยนี้ผู้วิจัยต้องการให้ผลการวิจัยบอกข้อมูลบางประการ ได้แก่ ข้อเสนอแนะทั่วไป สมรรถวิสัยพื้นฐานทั่วไปของครูคหกรรมศาสตร์ ทั้งระดับที่ควรมีและระดับที่มีอยู่จริง ในฐานะที่เป็นครูสอนวิชาในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ สมรรถวิสัยเฉพาะสำหรับครูที่สอนงานบ้าน ระดับที่ควรมีและระดับที่ควรมีอยู่จริง ทั้งด้านการทำความสะอาดและจัดบ้าน ด้านงานเลี้ยงเด็ก ด้านงานอาหารและโภชนาการ และด้านงานเสื่อผ้าและสมรรถวิสัยเฉพาะสำหรับครูงานประดิษฐ์ระดับที่ควรมีและระดับที่มีอยู่จริง นอกจากนั้น ผู้วิจัยคาดว่าจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับสมรรถวิสัยดังกล่าวอีกด้วย

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัย คือครูคหกรรมศาสตร์ในฐานะที่เป็นครูสอนวิชาในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ โดยเฉพาะครูที่สอนวิชางานบ้าน และงานประดิษฐ์ครอบคลุมครูในโรงเรียนประถมศึกษา ทุกจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งสิ้น 142 คน

การดำเนินงานวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่าสอบถามเกี่ยวกับ 1) ข้อมูลพื้นฐานหรือข้อเสนอแนะทั่วไปของครูคหกรรมศาสตร์ 2) สมรรถวิสัยพื้นฐานของครูในฐานะที่เป็นครูสอนวิชาการทำงาน 47 สมรรถวิสัย ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 ด้านคือ การเตรียมตัวก่อนสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือการใช้เทคนิคและวิธีการสอน และ

ลักษณะเฉพาะตัวครูผู้สอนวิชาการงาน ๓) สมรรถวิสัยของครูที่สอนงานบ้านทั้ง 4 งาน 139 สมรรถวิสัย ได้แก่ ครูที่สอนงานทำความสะอาดและจัดบ้าน ครูที่สอนงานเลี้ยงเด็ก ครูที่สอนงานอาหารและโภชนาการ และครูที่สอนงานเสื้อผ้า และ 4) สมรรถวิสัยของครูที่สอนงานประดิษฐ์ทุกด้าน รวม 28 สมรรถวิสัย ทั้งสมรรถวิสัยของครูที่สอนงานบ้านและครูที่สอนงานประดิษฐ์ ได้แยกออกเป็นงานละ 4 ด้าน คือ ความรอบรู้และการแสวงหาความรู้ ความสามารถในการสอนแต่ละงาน ความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และความสามารถในการทำงานที่ตนสอน แบบสอบถามนี้ได้ขอให้ครูประเมินตนเองว่า ตนควรมีสมรรถวิสัยในแต่ละข้อระดับใด และมีอยู่จริงในสภาพปัจจุบันระดับใด

ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูลและข้อสังเกตทั่วไป

ครูคหกรรมศาสตร์ระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 30 ปีขึ้นไป จบอนุปริญญา และปริญญาตรีทั้งวิชาเอกและโทไม่ใช้คหกรรมศาสตร์ สอนมานานกว่า 5 ปี จนปัจจุบันไม่เคยได้รับการอบรม การสอนงานบ้านงานประดิษฐ์มาเลย และรับผิดชอบสอนงานบ้าน งานประดิษฐ์ ครูคนหนึ่ง ๆ ทำหน้าที่สอนทั้งงานบ้าน งานประดิษฐ์ ทั้งที่เป็นงานบังคับและงานเลือก เกือบทุกชั้นเรียนมีข้อมูลที่สำคัญบอกให้ทราบอีกอย่างหนึ่งว่า มีครูเพียงร้อยละ 15.49 เท่านั้นที่เรียงลำดับความสำคัญของการสอนภาคปฏิบัติได้ถูกต้อง

2. การประเมินตนเองของครูคหกรรมศาสตร์ที่มีต่อสมรรถวิสัยทั่วไปในฐานะที่เป็นครูกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

ครูคหกรรมศาสตร์ระดับประถมศึกษา ในฐานะที่เป็นครูสอนวิชาในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ประเมินตนเองว่าควรมีสมรรถวิสัยในระดับมาก แต่มีอยู่จริงในระดับปานกลางเกือบทุกข้อ เช่น “การหาความรู้จากการอ่านและฟัง” และ “การแสดงละคร” ยกเว้นสมรรถวิสัยเรื่อง “การอธิบาย การให้นักเรียนท่องจำ และการสอนนักเรียนทั้งชั้น” เท่านั้น ที่ครู

ประเมินตนเองว่าสมรรถวิสัยที่ควรมีและมีอยู่จริงในระดับที่เท่ากันคือระดับปานกลาง

3. การประเมินตนเองของครูคหกรรมศาสตร์ที่มีต่อสมรรถวิสัยเฉพาะครูที่สอนงานบ้าน

ครูคหกรรมศาสตร์ระดับประถมที่สอนเฉพาะวิชางานบ้านมีความเห็นว่าตนมีสมรรถวิสัยที่ควรมีในระดับมาก และมีอยู่จริงในระดับปานกลางเกือบทุกสมรรถวิสัย เช่น “ศึกษาหาความรู้ถึงวิธีทำความสะอาดบ้าน” และ “คิดกิจกรรมใหม่ ๆ ให้เหมาะสมกับบทเรียนเดิม” ยกเว้นสมรรถวิสัยข้อ 3.1, 3.2, 3.3 และ 3.4 ข้างล่างนี้

3.1 สมรรถวิสัยงานทำความสะอาดและจัดบ้าน คือ “ศึกษาศิลปพื้นฐานและศิลปสัมพันธ์” เพียงข้อเดียวเท่านั้นที่ครูคหกรรมศาสตร์ ประเมินว่า ระดับที่ควรมีคือปานกลางและมีแนวโน้มไปทางมาก ระดับที่มีอยู่จริงคือปานกลางแต่มีแนวโน้มไปทางน้อย

3.2 สมรรถวิสัยด้านงานเลี้ยงเด็กประเมินข้อเดียวคือ “การแต่งเนื้อเพลงสอนเด็กขึ้นใหม่” ครูคหกรรมศาสตร์ที่สอนงานบ้านเห็นว่าระดับที่ควรมีคือมาก และระดับที่มีอยู่จริงคือน้อย

3.3 สมรรถวิสัยด้านงานอาหารและโภชนาการที่ครูคหกรรมศาสตร์ที่สอนงานบ้าน ประเมินว่าระดับที่ควรมีคือมาก แต่ระดับที่มีอยู่จริงคือน้อย ได้แก่ “รับการฝึกอบรมการทำอาหารแบบใหม่ ๆ โดยวิทยากรผู้ชำนาญ” และ “ทำอาหารเสริมและอาหารทดแทนแก่คนวัยต่าง ๆ”

3.4 สมรรถวิสัยด้านงานเสื้อผ้า ครูคหกรรมศาสตร์ที่สอนงานบ้านประเมินว่าตนควรมีในระดับมาก แต่มีอยู่จริงในระดับน้อยได้แก่ “ให้คำแนะนำปรึกษาในการตัดเย็บแก่นักเรียน และบุคคลอื่น” และ “สอนการตัดเย็บโดยเน้นเรื่องหลักการและวิธีการตามขั้นตอน”

4. การประเมินตนเองของครูคหกรรมศาสตร์ที่มีต่อสมรรถวิสัยเฉพาะสำหรับครูงานประดิษฐ์

ครูคหกรรมศาสตร์ระดับประถมศึกษาที่สอนเฉพาะวิชางานประดิษฐ์ ประเมินตนเองว่า ตนควรมี

สมรรถวิสัยในระดับมาก แต่มีอยู่จริงในระดับปานกลาง เกือบทุกสมรรถวิสัย เช่น “ใช้ความรู้และความคิด เห็นที่ทันสมัย” และ “ทำงานฝีมือได้คล่องหลายอย่าง” ยกเว้น สมรรถวิสัย 2 ข้อ คือ “ติดตามวิวัฒนาการ ทางสังคม” และ “รวบรวมบทความและภาพงาน ศิลป” ที่ครูที่สอนงานประดิษฐ์คิดว่าควรมีในระดับ มาก แต่คนมีอยู่จริงในระดับน้อย

5. ความสัมพันธ์ระหว่างอายุครูกับสมรรถวิสัย ของครูที่สอนกลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ งาน บ้านและงานประดิษฐ์

กลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ

อายุของครูคหกรรมศาสตร์มีความสัมพันธ์กับ การประเมินสมรรถวิสัยตนเองทุกสมรรถวิสัย เช่น “หาความรู้เพิ่มเติมจากการอ่านและฟัง และการเล่นเกม” เป็นต้น ยกเว้น บางสมรรถวิสัยที่อายุครูไม่มีความสัมพันธ์กับการประเมินตนเองต่อระดับของ สมรรถวิสัยที่ควรมีและที่มีอยู่จริง คือครูที่อายุต่ำกว่า 30 ปี และสูงกว่า 40 ปี ประเมินตนเองว่ามีสมรรถวิสัย ด้าน “การใช้บทเรียนสำเร็จรูป” ในระดับปานกลาง แต่ครูที่มีอายุระหว่าง 30-40 ปี ประเมินว่าตนควรมี ในระดับมาก

งานบ้าน

ครูคหกรรมศาสตร์ระดับประถมศึกษา ที่สอน เฉพาะวิชางานบ้าน ที่มีอายุต่างกันคือต่ำกว่า 30 ปี 30-40 ปี และ 40 ปีขึ้นไป มีความเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัย ที่ตนมี และที่มีอยู่จริง สอดคล้องกันในบางประการ เป็นส่วนใหญ่ มีสมรรถวิสัยด้านงานทำความสะอาด และจัดบ้านสมรรถวิสัยเดียวคือ “จับเครื่องมือเครื่องใช้ ให้ถูกต้อง” เท่านั้น ที่ครูอายุต่ำกว่า 30 และอายุ 30-40 ปี เห็นว่า ระดับของสมรรถวิสัยที่ตนมีอยู่ในระดับมาก แต่ครูอายุ 40 ปีขึ้นไปเห็นว่าตนมีอยู่ระดับปานกลาง ซึ่งเป็นข้อคิดที่น่าสนใจ เพราะครูที่มีอายุน้อยกลับมีความสามารถในการจับต้องเครื่องมือเครื่องใช้ในการ ทำความสะอาดบ้านได้ถูกต้องกว่าครูที่มีอายุมาก ทั้งนี้

อาจเป็นเพราะเครื่องมือเครื่องใช้สมัยใหม่ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน เช่น ไม้ถูพื้น นั้น ครูอายุน้อย ๆ ค้นเคยกับการใช้ดีกว่าครูอายุมากก็เป็นได้

สำหรับสมรรถวิสัยด้านอาหารและโภชนาการ นั้น เกือบทุกสมรรถวิสัยที่ครูคหกรรมศาสตร์ที่สอน วิชาการงานทุกกลุ่ม อายุ มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ในระดับความสามารถที่ควรมีคือมากและที่มีอยู่จริง คือปานกลาง ยกเว้น 3 สมรรถวิสัยคือ 1) รับการฝึกอบรมการทำอาหารแบบใหม่ ๆ โดยวิทยากรที่ชำนาญ ครูคหกรรมศาสตร์ที่สอนวิชาการงานอายุต่ำกว่า 30 ปี และ 30-40 ปี เห็นว่าตนมีสมรรถวิสัยอยู่จริงในระดับ น้อย แต่ครูที่มีอายุมากกว่า 40 ปี เห็นว่าตนมีอยู่จริง ในระดับปานกลาง ซึ่งน่าจะกล่าวได้ว่าครูอายุน้อย ย่อม ได้รับการอบรมจากวิทยากรที่ชำนาญน้อยกว่าครูที่ อายุมาก หรืออีกนัยหนึ่งครูที่อายุมากกว่าย่อมมีโอกาส เพิ่มพูนประสบการณ์ด้านนี้ได้มากกว่านั่นเอง 2) ทดลอง ทำอาหารด้วยตนเอง ครูคหกรรมศาสตร์กลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปี เท่านั้น ที่คิดว่าตนมีความสามารถอยู่จริง ในระดับน้อย ในขณะที่ครูอายุ 30-40 ปี และอายุ 40 ปีขึ้นไป เห็นว่า ตนมีความสามารถอยู่แล้วในระดับ ปานกลาง ในกรณีนี้แสดงให้เห็นว่า ครูยิ่งอายุมากก็ยิ่ง มีความสามารถในการทำอาหารด้วยตนเองมาก 3) การ เลือกซื้ออาหารสดและแห้งนั้น ครูคหกรรมศาสตร์ ในกลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปี และสูงกว่า 40 ปี มีความคิด เห็นว่าตนมีอยู่จริงระดับมาก ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่าน่าจะเป็นเพราะครูกลุ่มอายุน้อยและมากอาจมีคนรับใช้ ไปช่วยจ่ายอาหารให้จึงไม่ได้ไปจ่ายอาหารสดและ แห้งเอง แต่ครูวัยกลางคนเป็นระยะที่ครอบครัวมีราย จ่ายสูง ต้องช่วยตัวเองในการจ่ายอาหารก็เป็นได้ ข้อมูล ที่มีอยู่ไม่อาจสรุปได้ น่าจะได้มีการวิจัยต่อไปอีก

งานประดิษฐ์

ครูคหกรรมศาสตร์ระดับประถมศึกษาที่สอน วิชาเฉพาะงานประดิษฐ์ที่มีอายุต่างกัน แต่มีความคิด เห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยที่ควรมีและที่มีอยู่จริงสอดคล้องกัน

คล่องกันในงานบางประการเป็นส่วนใหญ่มีเพียง 2 สมรรถ-
วิสัยเท่านั้นที่มีความแตกต่างกันในงานบางประการ ได้แก่
“ชอบเชื่อมชมงานแสดงทางศิลปะ” และ “ปล่อยให้อาสาสมัครเรียนออกแบบสิ่งประดิษฐ์เอง”

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยให้ข้อมูลพอสรุปเป็นข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของครูคหกรรมศาสตร์บอกชัดเจนว่า ครูคหกรรมศาสตร์ระดับประถมศึกษาขาดทั้งเนื้อหาทางวิชาการ และวิธีการสอนภาคปฏิบัติเป็นอย่างมาก จำเป็นที่จะต้องพัฒนาครูทั้ง 2 ด้านพร้อม ๆ กัน อาจจะทำโดยการจัดอบรมระหว่างประจำการหรือผลิตชุดการสอนที่โครงการแผ่ไทย-แคนาดา ทำต้นแบบไว้แล้ว ส่งไปให้ครูใช้เตรียมตัวก่อนสอน และใช้สอน แม้จะต้องลงทุนค่อนข้างมากแต่ก็จะได้ประโยชน์คุ้มค่าอย่างแน่นอน

2. ผู้บริหารโดยตรงที่รับผิดชอบ ในการพัฒนาบุคลากรครูประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อาจนำข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยนี้ไปดำเนินงานดังต่อไปนี้

2.1 ผลิตเอกสารเนื้อหาของวิชางานบ้าน และงานประดิษฐ์อย่างละเอียด แสดงขั้นตอนการปฏิบัติงานโดยใช้ภาพประกอบ และถ้าสามารถทำแบบบันทึกเสียงร่วมกับภาพสไลด์ หรือภาพยนตร์ที่สามารถช่วยให้ครูศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง

2.2 สร้างสื่อประกอบการสอนในลักษณะภาพหรือของจริง เพื่อช่วยครูพัฒนาการสอน

2.3 จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ทั้งปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสม เพื่อครูจะได้ทำการซ่อมปฏิบัติก่อนทำการสอนจริง

2.4 ควรลดปริมาณงานสอนของครูให้น้อยลง เพื่อครูจะได้มีเวลาพัฒนาตนเองทั้งในแง่ของเนื้อหาและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ทั้งนี้เพื่อพัฒนาคุณภาพครูที่มีสมรรถวิสัยอยู่จริงในระดับปานกลางหรือน้อยให้มีสมรรถวิสัยเพิ่มขึ้น

จนถึงระดับที่ครูคิดว่าควรมีก็ระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับสมรรถวิสัย ผลการวิจัยบอกให้ทราบว่าครูส่วนใหญ่ไม่ว่าครูจะอายุเท่าไร ก็จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถวิสัยที่ควรมี และที่มีอยู่จริงเหมือน ๆ กัน ดังนั้นการทำการอบรมจึงไม่จำเป็นต้องแยกตามกลุ่มอายุ ข้อมูลนี้ทำให้เกิดการคล่องตัวในการจัดอบรมได้เป็นอย่างมาก

4. อายุของครูที่มากขึ้น ทำให้ครูคิดว่าตนมีสมรรถวิสัยบางเรื่องอยู่จริงในระดับมาก ดังนั้นอาจให้ครูที่มีอายุมากถ่ายทอดความสามารถบางประการที่เป็นประโยชน์ให้กับครูอายุน้อยได้ และถ้าจะให้ได้ผลจริงจึง ควรมีการให้รางวัลแก่วิทยากรท่านเหล่านั้นบ้างตามควร

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. 2520. *หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521*. กรุงเทพฯ :
บุญเรียง ขจรศิลป์ และคณะ. 2529. *การสำรวจสมรรถวิสัยพื้นฐานด้านวิชาชีพครูที่พึงประสงค์สำหรับครูมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2525. *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- เรืองอุไร ศรีนิลทา และคณะ. 2520. *การศึกษาระดับความสามารถในการทำงานของครูอาชีวศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เสาวพร เมืองแก้ว และคณะ. 2528. *การสำรวจสมรรถวิสัยของครูคหกรรมศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Hall G.E. and H.L. Jones, 1976. *Competency Based Education* : New York : Prentice Hall Inc.